

Z Kroniki naukowej

MIĘDZYNARODOWA SESJA NAUKOWA W INSTYTUCIE ZACHODNIM W POZNANIU

W dn. 7—9 maja 1964 r. odbyła się w Poznaniu międzynarodowa sesja naukowa poświęcona węzłowym problemom stosunków słowiańsko-niemieckich w XIX i XX w. Sesja ta była wynikiem inicjatywy Instytutu Zachodniego w Poznaniu, którego przedstawiciele w osobach dyrektora prof. M. Sczanieckiego i wicedyrektora doc. W. Markiewicza odwiedzili Moskwę w maju 1963 r., biorąc m. in. udział w sesji na podobny temat zorganizowanej tam przez Instytut Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR. Uznano wtedy, że złożone problemy stosunków słowiańsko-niemieckich powinny być przedyskutowane wszechstronnie przez specjalistów z różnych dziedzin pracujących nad tą tematyką w krajach obozu socjalistycznego, zagrożonych niegdyś i obecnie przez imperializm niemiecki. W rezultacie w ostatniej sesji poznańskiej na zaproszenie Instytutu Zachodniego wzięli udział nie tylko przedstawiciele nauki radzieckiej reprezentujący Instytut Słowianoznawstwa (prof. W. D. Koroluk, prof. W. K. Wołkow i dr N. D. Ratner), lecz także przedstawiciele *Historicky'ego Ustava* w Pradze (prof. A. Šnejdarek i dr J. Kořalka) oraz *Abteilung für Geschichte der imperialistischen Ostforschung* Uniwersytetu Humboldta w Berlinie (dr R. Goguel i dr G. Voigt) obok licznych przedstawicieli nauki polskiej z różnych ośrodków z zastępcą sekretarza Wydziału I PAN prof. T. Cieślakiem na czele.

Sesja wywołała duże zainteresowanie społeczeństwa poznańskiego. Władze partyjne i państwowe udzieliły wszelkiej pomocy w zorganizowaniu sesji. Prezydium MRN urządziło dla gości przyjęcie z bogatą częścią artystyczną.

Sesję otworzył referat rektora Uniwersytetu A. Mickiewicza prof. G. Labudy pt. *Zagadnienie jedności Niemiec w rozwoju dziejowym*. Następne referaty dotyczyły problemu Austro-Węgier jako państwa wielonarodowego i roli w nim nacjonalizmu niemieckiego. Prof. Koroluk wygłosił referat pt. *Problem narodowy w Austro-Węgrzech w dobie imperializmu ze szczególnym uwzględnieniem panslawizmu, pangermanizmu i austrosławizmu*, dr Ratner zaś referat pt. *Austriacki pangermanizm w ostatnim 30-leciu XIX w. a narody słowiańskie w Austro-Węgrzech*. Ze strony polskiej problematyką tą zajął się prof. J. Pajewski w referacie pt. *Niemieckie koncepcje zorganizowania Europy środkowej w okresie I wojny światowej*. Referaty te wykazały, że — wbrew wysuwany na Zachodzie sugestiom, jakoby monarchia Habsburgów stanowiła model współżycia różnych narodów i dzisiejszy ruch integracyjny powinien do niego nawiązać — monarchia ta była więzieniem narodów, nie realizowała ich równouprawnienia, podsycala właśnie między zamieszkującymi ją narodowościami, projekt zaś Mitteleuropy był po prostu zamaskowaną niezręcznie formą niemieckiej ekspansji imperialistycznej.

Silne zaakcentowanie problematyki austriackiej i bałkańskiej było owocem współpracy uczonych radzieckich. Badania na ten temat są w ZSRR bardzo rozwinięte, podczas gdy w Polsce obserwuje się pewne zacieśnienie do kwestii stosunków polsko-niemieckich. To wzbogacenie obrazu i rozszerzenie horyzontów stanowiło jedno z największych osiągnięć sesji. Temu też celowi służyły trzy

referaty. Dr Kořalka mówił na temat *Polityka i opinia publiczna Niemiec a problem czeski w XIX w. do I wojny światowej*, prof. Šnejdarek na temat *Dzieje Czechosłowacji w historiografii niemieckiej od I wojny światowej do chwili obecnej*, a dr B. Dopierała na temat *Kraje Naddunajskie w polskiej i niemieckiej polityce morskiej dwudziestolecia międzywojennego*.

Dalsze trzy referaty dotyczyły stosunków polsko-niemieckich. Referaty te wygłosili: prof. W. Jakóbczyk — pt. *Polski problem narodowy a polityka Niemiec w XIX w. do I wojny światowej*, dr Voigt — pt. *Głównie problemy niemieckiej Ostforschung w Republice Weimarskiej*, oraz doc. dr Krasuski — pt. *Plany ekspansji imperializmu niemieckiego na Polskę w dwudziestoleciu 1918—1939*. Następnie prof. Wolkow omówił *Ekspansję imperializmu niemieckiego na Bałkanach w przededniu II wojny światowej*.

Dwa referaty dotyczyły czasów współczesnych. Dr Nowak omówił *Gospodarcze podstawy ekspansji niemieckiej po II wojnie światowej*, uczony niemiecki dr Goguel zaś *Koncepcje zachodniemieckiej polityki wschodniej — ciągłość i przemiany*.

Po referatach odbyła się interesująca i ożywiona dyskusja. Podsumowania dorobku sesji dokonał dyrektor IZ prof. M. Szczaniecki.

Teksty referatów oraz przebieg dyskusji zostaną opublikowane w numerze 5 i 6/1964 „Przeglądu Zachodniego”. W Moskwie ukazała się książka pt. *Stawiano-giermanskie odnoszenia*, zawierająca wyniki poprzedniej sesji w mieście tym odbyte.

Goście radziecy udali się po sesji w Poznaniu do Szczecina, gdzie byli podejmowani przez dalsze dwa dni przez Instytut Zachodnio-Pomorski.

W toku rozmów przeprowadzonych z gośćmi zagranicznymi w Poznaniu postanowiono kontynuować urządzanie corocznych sesji poświęconych problematyce stosunków słowiańsko-niemieckich. Bierze się pod uwagę możliwość rozszerzenia kręgu uczestników. Postanowiono też zacieśnić współpracę między instytutami przez wymianę wydawnictw, drukowanie prac uczonych z bratnich instytutów oraz wymianę pracowników naukowych.

Jerzy Krasuski

XI POSIEDZENIE POLSKO-NIEMIECKIEJ KOMISJI HISTORYCZNEJ W WERNIGERODE (26—29 V 1964 r.)

Kolejne (XI) posiedzenie, działającej od maja 1956 r. Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej¹, miało miejsce w Wernigerode w NRD w dn. 26—29 V 1964 r. W ramach spotkania, obok posiedzenia Komisji i Podkomisji (Historii Śląska i Historii Pomorza), w dniach 26—28 maja zorganizowano wspólną polsko-niemiecką sesję naukową poświęconą omówieniu Konferencji w Locarno z października 1925 r.

Sesja naukowa stworzyła dogodne warunki do rozwinięcia szerokiej dyskusji wokół jednego z najciekawszych problemów stosunków międzynarodowych okresu międzywojennego². W sesji brali udział członkowie Komisji oraz zaproszeni goście — ze strony niemieckiej 17 i ze strony polskiej 10 osób. Obradom przewodniczyli na zmianę przewodniczący Komisji: ze strony niemieckiej prof. Gerhard Schilfert, a ze strony polskiej prof. Kazimierz Popiołek.

Problematyka locarneńska została ujęta w kilku zasadniczych grupach tema-

¹ G. Schilfert, *Tätigkeit der deutsch-polnischen Historikerkommission*. „Zeitschrift für Geschichtswissenschaft”, z. 2/1964, s. 297—301.

² Zob. W. M. Turok, *Łokarno*. Moskwa—Leningrad 1949; W. W. Postnikow, S. Sz. A. i dawieszacja Giermanii (1924—1929 gg), Moskwa 1957; *Łokarnskaja Konferencija 1925 g. Dokumenty*, Moskwa 1959; *Locarno-Konferenz. Eine Dokumentensammlung*. Berlin 1962.